

Oznámenie Komisie o uplatňovaní článku 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie na niektoré kategórie dohôd, rozhodnutí a zosúladených postupov v odvetví poisťovníctva

(Text s významom pre EHP)

(2010/C 82/02)

1. ÚVOD A KONTEXT

1. Nariadenie Komisie (ES) č. 358/2003⁽¹⁾, predchádzajúce nariadenie o skupinovej výnimke v sektore poisťovníctva (Block Exemption Regulation – BER), ktorého platnosť sa skončila 31. marca 2010, uplatňovalo článok 101 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie⁽²⁾ (ďalej len „zmluva“) na niektoré kategórie dohôd, rozhodnutí a zosúladených postupov v odvetví poisťovníctva.

2. Po dlhšie trvajúcim preskúmaní (ďalej len „preskúmanie“) fungovania nariadenia (ES) č. 358/2003 Komisia uverejnila správu pre Európsky parlament a pre radu o fungovaní uvedeného nariadenia⁽³⁾ (ďalej len „správa“), ako aj sprievodný pracovný dokument⁽⁴⁾ (ďalej len „pracovný dokument“) 24. marca 2009.

3. Na základe zistení vychádzajúcich z preskúmania Komisia teraz prijala nové BER pre poisťovníctvo, ktorým sa predlžujú výnimky pre dve zo štyroch kategórií dohôd, na ktoré sa vzťahovala výnimka v rámci predchádzajúceho BER, menovite pre: i) spoločné zbierky, tabuľky a štúdie, a ii) spoločné krytie niektorých druhov rizík (združenia).

2. ANALÝZA HLAVNÝCH ZÁSAD

4. Pôvodný zámer Komisie v čase prijímania nariadenia (ES) č. 358/2003, aby sa znížil počet prijatých notifikácií, už nie je aktuálny, pretože podľa nariadenia (ES) č. 1/2003 už nemôžu notifikovať svoje dohody Komisii, ale v súčasnosti musia vykonávať samohodnotenie. V tomto kontexte by mohol byť taký špecifický právny nástroj, akým je BER, prijatý iba vtedy, keby spolupráca v odvetví poisťovníctva bola „špecifická“ a odlišná od iných odvetví, ktoré nemôžu využívať výhody BER (teda v súčasnosti väčšina odvetví). Analýza Komisie o tom, či predĺžiť alebo nepredĺžiť BER, sa zaoberala troma kľúčovými otázkami týkajúcimi sa každej zo štyroch kategórií dohôd, na ktoré sa vzťahuje výnimka podľa BER, konkrétne:

- a) či obchodné riziká alebo ďalšie problémy v odvetví poisťovníctva spôsobujú, že toto odvetvie je „špecifické“ a že sa odlišuje od iných odvetví tak, že to vedie k zvýšenej potrebe spolupráce medzi poisťovateľmi;
- b) ak áno, či si táto zvýšená potreba spolupráce vyžaduje právny nástroj na jej ochranu alebo podporu, akým je BER; a
- c) ak áno, aký právny nástroj je najvhodnejší (t. j. či je to súčasné BER, alebo či by bolo vhodnejšie čiastočné predĺženie, zmenené a doplnené predĺženie alebo usmernenie).

3. PREDLŽENÉ VÝNIMKY

5. Na základe uvedeného preskúmania a konzultácií so zainteresovanými stranami, ktoré prebiehali viac ako dva roky, Komisia prijala nové BER [nariadenie Komisie (EÚ) č. 267/2010 z 24. marca], ktorým sa predlžujú (so zmenami a doplneniami) výnimky vzťahujúce sa na dve formy spolupráce, konkrétne na: i) spoločné zbierky, tabuľky a štúdie, a ii) spoločné krytie niektorých druhov rizík (združenia).
6. V prípade, že dohody patriace do týchto kategórií nebudú spĺňať všetky podmienky, aby mohli využívať výhody skupinovej výnimky, je potrebné vykonať individuálnu analýzu podľa článku 101 zmluvy. Rámec pre analýzu stanovený v horizontálnych usmerneniach Komisie⁽⁵⁾ pomôže podnikateľskej sfére pri posudzovaní zlučiteľnosti dohôd s článkom 101 zmluvy⁽⁶⁾.

3.1. Spoločné zbierky, tabuľky a štúdie

7. Predchádzajúce BER za určitých podmienok udeľovalo výnimku v prípade dohôd, ktoré sa týkali spoločnej tvorby a distribúcie i) výpočtov priemerných nákladov krytia špecifikovaného rizika v minulosti a ii) tabuľky úmrtnosti a tabuľky výskytu chorobnosti, nehodovosti a invalidity, v súvislosti s poistením zahŕňajúcim prvok kapitalizácie. Za určitých podmienok udeľovalo výnimku aj na spoločné uskutočňovanie štúdií o pravdepodobnom vplyve všeobecných okolností, ktoré sú pre zainteresované podniky

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ L 53, 28.2.2003, s. 8.

⁽²⁾ S účinnosťou od 1. decembra 2009 sa článok 81 Zmluvy o ES zmenil na článok 101 Zmluvy o fungovaní Európskej únie („ZFEÚ“). Obe ustanovenia sa obsahovo zhodujú. Na účely tohto nariadenia sa majú odkazy na článok 101 ZFEÚ chápať ako odkazy na článok 81 Zmluvy o ES, pokiaľ to je vhodné.

⁽³⁾ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0700:SK:NOT>

⁽⁴⁾ http://ec.europa.eu/competition/sectors/financial_services/insurance_ber_working_document.pdf

⁽⁵⁾ Pozri bod 7 oznámenia Komisie zo 6. januára 2001. Pravidlá uplatňovania článku 81 Zmluvy o ES na dohody o horizontálnej spolupráci, Ú. v. ES C 3, 6.1.2001, s. 2.

⁽⁶⁾ Súčasné horizontálne usmernenia sú predmetom preskúmania.

vonkajšieho charakteru, na početnosť alebo rozsah budúcich nárokov na poistné plnenie v prípade určitého rizika alebo kategórie rizika, alebo na výnosnosť rôznych druhov investícií a distribúciu výsledkov takých štúdií.

8. Ako sa uvádza v správe, náklady na poistné produkty nie sú v čase dohodnutia ceny a krytia rizika známe. Výpočet rizika je kľúčovým prvkom pre stanovovanie cien jednotlivých poistných produktov, ktoré sa ukazuje ako odlišujúci faktor od iných odvetví, vrátane bankového sektora. V dôsledku toho nadobúda prístup k minulým štatistickým údajom rozhodujúci význam pre technické stanovenie ceny rizík. Komisia preto usudzuje, že spolupráca v tejto oblasti je jednak charakteristická pre odvetvie poisťovníctva, ale aj nevyhnutná na stanovenie ceny rizík.
9. Komisia je zároveň toho názoru, že existujú dostatočné dôvody na ochranu a podporu spolupráce v tejto oblasti prostredníctvom BER a že je vhodné, aby sa BER predĺžilo pre túto kategóriu dohôd, aby sa predišlo akémukoľvek obmedzeniu takejto spolupráce prospešnej pre hospodársku súťaž.
10. V rámci predĺženia výnimky však Komisia vykonala tieto kľúčové zmeny: i) termín „spoločné výpočty“ bol zmenený na „spoločné zbierky“ (ktoré môžu zahŕňať aj určité výpočty); ii) spresnilo sa, že výmena informácií je povolená iba v nevyhnutnom prípade; a iii) prístup k zdieľaným údajom je teraz umožnený aj pre spotrebiteľské organizácie a zákaznícke organizácie (na rozdiel od jednotlivcov) s výnimkou z dôvodov verejnej bezpečnosti.

3.2. Spoločné krytie niektorých druhov rizík (združenia)

11. Predchádzajúce BER stanovovalo výnimku ⁽¹⁾ na založenie a fungovanie spolupoisťovacích alebo spoluzaisťovacích združení na spoločné krytie nových rizík, ako aj spolupoisťovacích alebo spoluzaisťovacích združení na krytie rizík, ktoré nie sú nové, a to pod podmienkou splnenia určitých podmienok; išlo predovšetkým o hornú hranicu trhových podielov.
12. Komisia je na základe vykonaného preskúmania toho názoru, že zdieľanie niektorých druhov rizík (ako je jadrové riziko, riziko terorizmu a ekologické riziko),

v prípade ktorých sa jednotlivé poisťovne zdráhajú alebo nedokážu samy poistiť celé riziko, je rozhodujúce pre zabezpečenie, aby sa všetky takéto riziká mohli kryť. Tým sa odvetvie poisťovníctva líši od ostatných odvetví a vzniká preto aj silnejšia potreba spolupráce ⁽²⁾. Nové BER preto udeľuje výnimky pre združenia za určitých podmienok.

13. V rámci predĺženia výnimky však Komisia vykonala tieto kľúčové zmeny: i) zmena postupu pri výpočte podielu na trhu s cieľom zosúladiť ho s ďalšími všeobecnými a odvetvovými pravidlami hospodárskej súťaže tak, aby sa nebral do úvahy iba hrubý príjem z poistného, ktoré získali zúčastnené spoločnosti v rámci združenia, ale aj poistné získané mimo tohto združenia, a ii) zmena a rozšírenie pojmu „nové riziká“.
14. Pokiaľ ide o samohodnotenie, treba uvážiť, že existujú tri typy združení a určiť, ku ktorému typu dané združenie patrí: i) združenia, ktoré si nenárokujú BER ako tzv. bezpečný prístav, pretože nespôsobujú obmedzenie hospodárskej súťaže, pokiaľ je takéto združovanie potrebné na to, aby svojim členom umožňovalo poskytovať druh poistenia, ktoré by nemohli poskytovať jednotlivci; ii) združenia, ktoré spadajú pod pôsobnosť článku 101 ods. 1 zmluvy a ktoré nespĺňajú podmienky nového BER, ale môžu využívať výhodu individuálnej výnimky podľa článku 101 ods. 3 zmluvy; iii) združenia, ktoré spadajú pod pôsobnosť článku 101 ods. 1 zmluvy, avšak spĺňajú podmienky BER.
15. Pre typy ii) aj iii) je nevyhnutné dôkladne vymedziť relevantný produkt a geografický trh, keďže vymedzenie trhu je základnou podmienkou pre posúdenie, či boli dodržané hraničné trhové podiely ⁽³⁾. Oznámenie Komisie o definícii relevantného trhu na účely práva hospodárskej súťaže Spoločenstva ⁽⁴⁾ spolu s príslušnými rozhodnutiami Komisie a odporúčajúcimi listami v odvetví poisťovníctva sa môžu použiť ako usmernenie, ktoré umožňuje združeniam stanoviť relevantný trh, na ktorom pôsobia.
16. Preskúmanie však ukázalo, že mnoho poisťovateľov nesprávne využíva výnimku BER vzťahujúcu sa na združenia, ako „všeobecnú“ výnimku bez toho, aby vykonali dôkladné právne posúdenie, či združenie spĺňa podmienky BER ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Alternatívnou metódou krytia rizík prostredníctvom spoluzaisťovania sú *ad hoc* dohody o spoluzaisťovaní na trhu upisovania, ktoré by mohli byť menej limitovanou voľbou v závislosti od analýzy na báze jednotlivých prípadov.

⁽³⁾ Obavy vznikli aj v súvislosti s vymedzením „nových rizík“.

⁽⁴⁾ Ú. v. ES C 372, 9.12.1997, s. 5.

⁽⁵⁾ Najmä pokiaľ ide o hraničné trhové podiely. Okrem toho má kľúčový význam, aby sa všetky združenia, ktoré kryjú nové riziká a na ktoré sa môže vzťahovať BER, uistili, že sú skutočne kryté presným vymedzením nových rizík v článku 1 nového BER, ako sa to uvádza v správe a pracovnom dokumente.

⁽¹⁾ Na tri roky odo dňa prvého založenia skupiny, bez ohľadu na podiel skupiny na trhu.

17. Treba taktiež pripomenúť, že na *ad hoc* spoluzaistovacie dohody na trhu upisovania⁽¹⁾ sa BER nikdy nevzťahovala a tieto zostávajú rovnako mimo pôsobnosti nového BER. Ako sa uvádza v záverečnej správe o prieskume v oblasti poistenia podnikateľských subjektov z 25. septembra 2007⁽²⁾, na postupy zosúladovania poistného (medzi spoluzaistovateľmi prostredníctvom *ad hoc* spoluzaistovacích dohôd) by sa mohol vzťahovať článok 101 ods. 1 zmluvy, ale na druhej strane by sa mohla využívať výnimka, ktorú poskytuje článok 101 ods. 3 zmluvy.

18. Komisia bude v rámci Európskej siete pre hospodársku súťaž a v spolupráci s národnými orgánmi pre hospodársku súťaž bližšie skúmať činnosť združení, aby sa uistila, že nedochádza k uplatňovaniu BER alebo článku 101 ods. 3 zmluvy v podobe všeobecnej výnimky. Toto bližšie skúmanie bude prebiehať súbežne s prípadmi vymáhania na základe zistení, že združenia porušovali článok 101 ods. 1 zmluvy a/alebo BER.

4. NEPREDĹŽENÉ VÝNIMKY

19. Na základe analýzy Komisie uvedenej v správe a pracovnom dokumente, ako aj v hodnotení vplyvu nového BER, dve zo štyroch výnimiek z predchádzajúceho BER, konkrétne dohody o štandardných podmienkach poistenia a zabezpečovacích zariadeniach v rámci nového BER neboli predĺžené. Hlavným dôvodom je, že nie sú špecifické iba pre odvetvie poisťovníctva, a preto ich zahrnutie do takéhoto výnimočného právneho nástroja by mohlo viesť k neodôvodnenej diskriminácii vo vzťahu k iným odvetviam, ktoré nemôžu využívať výhody BER. Okrem toho, hoci tieto dve formy spolupráce môžu prinášať určité výhody pre spotrebiteľov, preskúmanie ukázalo, že môžu takisto vyvolať obavy o zachovanie hospodárskej súťaže. Je preto vhodnejšie, aby boli predmetom samohodnotenia.

20. Napriek tomu, že nepredĺženie BER vo vzťahu k týmto dvom druhom spolupráce nevyhnutne povedie k miernemu zníženiu právnej istoty, treba zdôrazniť, že odvetvie poisťovníctva bude v tomto ohľade požívať rovnakú úroveň právnej istoty, akú všeobecne majú iné odvetvia, ktoré nemôžu využívať výhody BER. Okrem

toho, ako je uvedené ďalej, Komisia plánuje riešiť obidve tieto formy spolupráce v rámci svojich horizontálnych usmerení.

4.1. Štandardné podmienky poistenia

21. Predchádzajúce BER poskytovalo výnimku na spoločné stanovenie a distribúciu nezáväzných štandardných podmienok poistenia (ďalej len „ŠPP“)⁽³⁾, pokiaľ ide o priame poistenie.

22. Na základe skutočností zistených v priebehu preskúmania sa už Komisia nedomnieva, že je potrebné prijať BER špecifické pre toto odvetvie, keďže spolupráca pri tvorbe ŠPP nie je charakteristická iba pre odvetvie poisťovníctva, ale sa všeobecne využíva aj v mnohých iných odvetviach, napríklad v bankovom sektore, pričom tieto odvetvia nemôžu využívať výhody BER. Keďže ŠPP nie sú charakteristické iba pre odvetvie poisťovníctva, je vhodné, aby prípadné usmernenie týkajúce sa ŠPP bolo k dispozícii pre všetky odvetvia vo forme horizontálneho nástroja.

23. Komisia zastáva názor, že ŠPP môžu mať v mnohých prípadoch pozitívny vplyv na hospodársku súťaž a spotrebiteľov. Napríklad ŠPP umožňujú porovnanie poistných podmienok ponúkaných rôznymi poisťovateľmi a zákazníci si tak môžu ľahšie overiť obsah záruk a uľahčuje im to voľbu medzi rôznymi poisťovateľmi a produktmi. Jednako, hoci porovnateľnosť medzi poistnými produktmi je z hľadiska spotrebiteľov potrebná, prílišná štandardizácia môže byť pre spotrebiteľov škodlivá a môže viesť k nedostatočnej súťaži v necenovej oblasti. Okrem toho vzhľadom na to, že niektoré ŠPP môžu byť nevyvážené, je vhodnejšie, aby podniky vykonávali v tomto smere vlastnú analýzu v zmysle článku 101 ods. 3 zmluvy v prípade, že sa uplatňuje článok 101 ods. 1 zmluvy, aby preukázali, že spolupráca, ktorej sa zúčastňujú, prináša výhody v podobe účinnosti, pričom nemalá časť z toho prípadne spotrebiteľom⁽⁴⁾.

24. Komisia preto zamýšľa rozšíriť svoje horizontálne usmernenia a riešiť tak otázku ŠPP pre všetky odvetvia. Tieto sú v súčasnosti predmetom preskúmania a predpokladá sa, že návrh revidovaných horizontálnych usmerení, určený zainteresovaným stranám na pripomienkové konanie, bude uverejnený v prvom polroku 2010.

⁽¹⁾ V dôsledku toho určitú časť daného rizika kryje hlavný poisťovateľ a zostávajúcu časť rizika kryjú ďalší poisťovatelia, ktorí sú na to vyzvaní.

⁽²⁾ KOM(2007) 556 v konečnom znení: Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Sektorový prieskum v zmysle článku 17 nariadenia (ES) č. 1/2003 v oblasti poistenia podnikateľských subjektov (Záverečná správa).

⁽³⁾ Článok 6 ods. 1 písm. a) až k) nariadenia (ES) č. 358/2003.

⁽⁴⁾ Niektoré z ustanovení uvedených v článku 6 ods. 1 predchádzajúceho BER nariadenia Komisie (ES) č. 358/2003 by naďalej platili pre vlastné hodnotenie dohôd podľa článku 101, najmä tie, ktoré majú vplyv na ceny a inováciu produktov. Osobitný význam majú napríklad ustanovenia, ktoré: i) obsahujú informácie naznačujúce výšku komerčného poistného; ii) uvádzajú výšku krytia alebo jeho časti, ktorú musí hradiť sám poistenec, alebo iii) ukladajú komplexné poistné krytie vrátane rizík, ktorým nie je sústavne vystavený významný počet poistencov; iv) vyžadujú, aby sa poistenec poistil proti rôznym rizikám u toho istého poisťovateľa.

4.2. Zabezpečovacie zariadenia

25. Predchádzajúce BER udeľovalo výnimku na i) technické špecifikácie, pravidlá alebo kódexy postupov týkajúce sa zabezpečovacích zariadení a postupy na posúdenie a schválenie ich súladu s týmito normami, ako aj na ii) technické špecifikácie, pravidlá alebo kódexy postupov na inštalovanie a údržbu zabezpečovacích zariadení a postupy na posúdenie a schválenie, či podniky, ktoré inštalujú zabezpečovacie zariadenia alebo zabezpečujú ich údržbu, spĺňajú takéto normy.
26. Komisia je však toho názoru, že stanovovanie technických noriem spadá do všeobecnej oblasti stanovovania noriem, ktorá však nie je charakteristická iba pre odvetvie poisťovníctva. Keďže tieto druhy dohôd nie sú charakteristické iba pre odvetvie poisťovníctva, je vhodné, aby prípadné usmernenie bolo k dispozícii pre všetky odvetvia vo forme horizontálneho nástroja. Podľa toho sa aj postupovalo, pretože bod 6 horizontálnych usmernení poskytuje usmernenie k zosúladieniu technických noriem s článkom 101 zmluvy. Okrem toho, tieto horizontálne usmernenia sú v súčasnosti predmetom preskúmania a predpokladá sa, že návrh revidovaných horizontálnych usmernení, určený zainteresovaným stranám na pripomienkové konanie, bude uverejnený v prvom polroku 2010.
27. Na tieto dohody sa navyše vzťahovalo aj BER, v rozsahu, v akom chýba harmonizácia na úrovni Únie. Preskúmanie

Komisie ukázalo, že pole pôsobnosti BER je obmedzené, pretože v súčasnosti prebieha rozsiahla harmonizácia. Pokiaľ ide o ohraničenú oblasť, kde zatiaľ nejstuje harmonizácia na úrovni Únie, podrobné národné pravidlá vedú k roztriešteniu vnútorného trhu, obmedzovaniu hospodárskej súťaže medzi výrobcami zabezpečovacích zariadení v členských štátoch a k zužovaniu výberu pre spotrebiteľov, keďže spotrebiteľia nezískajú poistenie v prípade, že ich zabezpečovacie zariadenia nezodpovedajú normám, ktoré stanovili poisťovatelia na spoločnom základe.

28. Komisia preto nepredlžuje BER pre tieto kategórie dohôd.

5. ZÁVERY

29. Podniky budú musieť dôkladne posúdiť vlastnú spoluprácu na spoločných zbierkach údajov, tabuľkách a štúdiách a účasť v združeniach za podmienok ustanovených BER, aby nedošlo k tomu, že budú uplatňovať BER v podobe všeobecnej výnimky.
30. Pokiaľ ide o samohodnotenie podľa článku 101 ods. 3 zmluvy v rámci spolupráce na ŠPP a v oblasti zabezpečovacích zariadení, podniky môžu využívať dva právne nástroje, a to horizontálne usmernenia (v súčasnosti prebieha ich revízia) a usmernenia k uplatňovaniu článku 81 ods. 3 zmluvy ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 101, 27.4.2004, s. 97.